

НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: можливості безперервної освіти у сфері інтелектуальної власності

інформаційно-довідкове видання

Частина 9.

**Інтелектуальна власність для дітей: збірка матеріалів для
позашкільного навчання**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
1. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ	4
1.1. Українські видання та посібники	4
1.2. Видання іноземних авторів	9
1.2.1. Посібники та методичні матеріали	9
1.2.2. Комікси та графічні історії	19
2. МУЛЬТФІЛЬМИ ЯК ЗАСІБ ЗНАЙОМСТВА З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	29
2.1. Українські анімаційні проекти	29
2.2. Мультфільми іноземного виробництва	36
ПІСЛЯМОВА	48
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИДАННЯ	49

ПЕРЕДМОВА

У ХХІ столітті творчість, ідеї та знання стали потужним рушієм розвитку суспільства, економіки та культури. Їхня цінність часто перевищує вартість матеріальних ресурсів. У зв'язку з цим для розуміння значення та захисту результатів власної та чужої інтелектуальної праці, для формування правосвідомого суспільства, кожна людина повинна володіти базовими знаннями з інтелектуальної власності. І найкращим періодом для формування фундаменту правосвідомості людини є саме дитинство.

Формування у дітей уявлень про цінність і захист інтелектуальної власності є завданням освіти, яке сприяє вихованню поваги до чужої творчої праці та стимулюванню творчого мислення. Знайомство з основами інтелектуальної власності з раннього віку також створює підґрунтя для появи нового покоління, яке буде відповідальним, креативним й обізнаним з правами у сфері інтелектуальної власності.

Саме тому надзвичайно важливо забезпечити дітей доступними, цікавими й адаптованими до їхнього віку матеріалами, які допоможуть сформувати перші уявлення про сферу інтелектуальної власності. Через книги, посібники, комікси та мультфільми дитина може не лише засвоїти базові поняття, а й усвідомити цінність власної творчості.

Метою представленого інформаційно-довідкового видання є надання структурованої, доступної та цікавої добірки актуальних матеріалів з тематики інтелектуальної власності для позашкільного навчання. До інформаційно-довідкового видання включено книги, навчальні посібники, комікси й мультфільми, як українських, так і зарубіжних авторів, що допомагають самостійно засвоювати базові знання з інтелектуальної власності.

Це видання стане у пригоді не лише дітям, які займаються творчістю, а й їх батькам, педагогам, методистам, керівникам закладів освіти, які прагнуть розвивати в дітях навички відповідального використання та створення об'єктів інтелектуальної власності, формувати правову обізнаність відповідно до вимог сучасного цифрового світу.

Представлені у добірці видання та мультиплікаційні фільми англійською мовою можуть бути рекомендовані для включення у програми уроків з вивчення іноземних мов у школі або під час проведення позашкільних заходів іноземною мовою.

1. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ

1.1. Українські видання та посібники

«Довідник з академічної доброчесності для школярів»

У довіднику представлено основні поняття, що стосуються сфери академічної доброчесності. Видання розкриває сутність та ознаки плагіату, наводить приклади його проявів у шкільній практиці, а також пропонує практичні поради щодо запобігання недоброчесній поведінці під час виконання навчальних завдань. Особливу увагу приділено формуванню навичок правильного використання джерел інформації та поясненню відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності.

Мета видання – ознайомити учнів закладів середньої освіти з принципами академічної доброчесності, сутністю плагіату, правильним використанням джерел інформації та відповідального ставлення до прав творців.

Автори:

Григор'єва Н.В., Крикова О.І. Певко С.Г. за загальною редакцією Гужви О.О., художнє оформлення Трубчанінов В.О

Деталі за посиланням:

Навчально-інформаційний комікс «Піратолови»

В навчально-інформаційному коміксі описуються основні проблемні питання щодо піратства у сфері інтелектуальної власності. Також представлено практичні рекомендації щодо боротьби з піратством і список онлайн-ресурсів, через які користувачі можуть доступно та без порушень авторських прав отримувати доступ до відео, книг тощо.

Комікс підготували учасники 13-го набору Відкритого Університету Реформ у 2021 році, що реалізувався Центром демократії та верховенства права спільно з ініціативою «Чисте небо», завдяки фінансовій підтримці Швеції.

Мета видання – ознайомити читачів з правовими та економічними проблемними аспектами піратства у сфері інтелектуальної власності, сприяти формуванню поваги до авторських прав творців.

Автори:

Павлик А., Рокіщук І., Міць А., Сенік Б., Кацев А., Краєвська А., Волошин С., ментор В. Бартко

Деталі за посиланням:

Серія коміксів «Метаверс мандрівники»

«Метаверс мандрівники» – це серія українських коміксів, яка знайомить дітей з тематикою інтелектуальної власності. Головні герої мандрують метавсесвітом та вивчають особливості авторського права, патентів, торговельних марок тощо. Комікси представлені на українській та англійській мовах.

Видання підготовлені за підтримки проєкту міжнародної співпраці ReACT4UA «Застосування та імплементація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною у сфері торгівлі», що фінансується урядом Німеччини і реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Бенефіціаром проєкту було Міністерство економіки України. Авторами сценарію та тексту є представники Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій».

Мета видання – ознайомити читачів з основами інтелектуальної власності, зокрема з тематикою авторського права, торговельних марок і патентів, та сформувати усвідомлення важливості захисту прав інтелектуальної власності в умовах розвитку цифрових технологій.

Автори:

Падучак О. І., Дмитрів О. І., Зозулюк А. М., художнє оформлення Зень Я. Б.

Деталі за посиланням:

1 випуск «Пролог»

В першому випуску коміксу головні герої знайомляться з основними ворогами винахідників. У процесі мандрівки через метавсесвіт, вони пізнають основи інтелектуальної власності та знайомляться з штучним інтелектом.

Деталі за посиланням:

2 випуск «Нові знання – нові друзі»

В другому випуску коміксу герої намагаються реалізувати свої творіння та отримати прибуток на них. Проте на їхньому шляху з'являються труднощі у вигляді піратів і вовкулак, що символізують плагіат і порушення авторських прав. Використовуючи отримані знання про авторське право та його охорону, тінейджери вміло долають ці перешкоди, рятуючись від пасток плагіату та забезпечуючи захист своїх творів.

Деталі за посиланням:

3 випуск «Скарби брендів»

У третьому випуску коміксу герої знайомляться з особливостями торговельної марки, поняттями розмивання брендів і контрафакту, а також дізнаються, як захистити свої позначення в інтернеті. Комікс демонструє, як торговельні марки допомагають захистити унікальний образ бренду від підробок і несанкціонованого використання. Герої розкривають секрети ефективного управління брендом у цифровому середовищі.

Деталі за посиланням:

4 випуск «Загадка мосту»

У четвертому випуску коміксу герої дізнаються, що таке винаходи та їх значення у повсякденному житті. Головні герої знайомляться з особливостями патентів, процесом створення й охорони винаходів, методом захисту своїх технологічних відкриттів.

Деталі за посиланням:

5 випуск «Епілог»

П'ятий випуск коміксу завершує серію розповіддю про світ, у якому права творців охороняються й поважаються. Герої разом підбивають підсумки своїх пригод, розкриваючи значення охорони інтелектуальної власності для суспільства, економіки та культури.

Деталі за посиланням:

1.2. Видання іноземних авторів

1.2.1. Посібники та методичні матеріали

Серія видань «Вивчаємо минуле, творимо майбутнє»

Серія видань, розроблена Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, орієнтована на дітей віком 8-14 років для ознайомлення у доступній формі з основними поняттями інтелектуальної власності. Видання поєднують навчальну інформацію з прикладами з реального життя, ілюстраціями, практичними завданнями та тематичними дослідженнями, що сприяє розвитку критичного мислення, поваги до творчої праці та усвідомлення ролі інтелектуальної власності в житті.

Мета видання – ознайомити читачів із значенням інтелектуальної власності як важливого інструмента підтримки творчості, інновацій і культурного розвитку, а також сприяти вихованню поваги до результатів інтелектуальної діяльності через доступну, інтерактивну та пізнавальну форму подачі навчального матеріалу.

Мови видання:

англійська, арабська, іспанська, французька та китайська

Автори:

Марія де Икаса, художнє оформлення Шейда Наваб

Деталі за посиланням:

«Винаходи та патенти»

Дане видання гармонійно поєднує історії успішних винаходів з яскравими ілюстраціями, щоб зробити вивчення інтелектуальної власності цікавим та захоплюючим. У доступній формі пояснюється, що таке патенти, як вони працюють, навіщо потрібні, і як сприяють науково-технічному прогресу.

Також читачі знайомляться із ключовими аспектами створення, захисту та комерціалізації винаходів, демонструючи їхній вплив на суспільство. Інтерактивні ігри, поради для початківців-винахідників і корисні ресурси роблять цю книгу незамінним посібником для тих, хто цікавиться винахідництвом.

Це видання також рекомендоване авторами як додатковий навчальний матеріал у межах вивчення природничо-наукових дисциплін, зокрема під час підготовки до науково-технічних конкурсів.

Деталі за посиланням:

«Мистецтво та авторське право»

Дане видання знайомить з основами авторського права на конкретних прикладах, заохочуючи дітей до творчості. Використовуючи прості терміни та ілюстрації, видання пояснює, як авторське право забезпечує баланс між правами авторів і суспільним інтересом, досліджуються різні види порушення авторських прав, від плагіату до незаконного обміну файлами, а також питання управління цифровими правами.

Це видання також рекомендоване авторами як додатковий навчальний матеріал у межах вивчення літератури та мистецтва, особливо коли діти залучають до створення власних творів.

Деталі за посиланням:

Серія посібників від «Грецької школи авторського права»

Посібники є частиною серії навчальних матеріалів, підготовлених Грецькою організацією авторського права, і спрямовані на формування базових знань з авторського права серед дітей та підлітків. Враховуючи вікові особливості дітей, зміст посібників побудований у формі запитань і відповідей, що розкривають ключові поняття, пов'язані з авторським правом, роллю творців і важливістю поваги до результатів інтелектуальної праці. Серія посібників розроблені для різних аудиторій: учнів початкової та середньої школи.

Мета видання – ознайомити з основами авторського права, сприяти формуванню у дітей та підлітків правової обізнаності у сфері інтелектуальної власності.

Мови видання:

грецька, англійська

Видавець:

грецька організація авторського права

Деталі за посиланням:

«Посібник для учнів початкової школи про авторське право»

Даний посібник призначений для формування у дітей початкової школи базових знань про авторське право. Матеріал структуровано у форматі запитань і відповідей із практичними прикладами, акцентуючи увагу на важливості охорони результатів творчої діяльності.

Деталі за посиланням:

«Посібник для учнів середньої та старшої школи про авторське право»

Цей посібник адаптований для учнів середньої та старшої школи, і подає матеріал у форматі, що відповідає віковим особливостям читачів. Він охоплює комплексне вивчення авторського права через низку ключових запитань, які розкривають його сутність і значення у сучасному світі. Також, посібник містить інформацію про джерела додаткових знань з авторського права та суміжних прав.

Деталі за посиланням:

Серія видань від освітнього порталу «Ми всі кажемо: "Ні підробкам!"»

Серія видань розрахована на дітей різного віку – від дошкільнят до підлітків. Кожна книга містить яскраві ілюстрації, які не лише роблять читання цікавим і захоплюючим, а й допомагають краще засвоювати складні поняття з тематики інтелектуальної власності.

Мета видання – ознайомити дітей з основами інтелектуальної власності, зокрема з питаннями щодо авторського права, піратської та контрафактної продукції, а також їх впливом на економіку та суспільство.

Мова видання:

італійська

Видавець:

Асоціація захисту прав споживачів APS «Adiconsum», Європейське відомство з інтелектуальної власності

Деталі за посиланням:

«Моя перша книга про інтелектуальну власність»

Ця яскрава й захоплива книга знайомити дітей початкової школи (6-10 років) із поняттями авторського права через історію про чарівних морських мешканців. Головні герої, такі як кмітливий краб Гачок і допитлива акула Лілло, пояснюють дітям важливість охорони творчих робіт і вміння розрізняти контрафактну продукцію від оригінальної. Книга поєднує інтерактивні завдання, такі як створення власних історій і малюнків, із пізнавальними сюжетами, що вчать поважати інтелектуальну власність і розпізнавати підробки.

Деталі за посиланням:

«Ми всі кажемо ні фейкам»

Книга для дітей початкової (6-10 років) та середньої школи (11-13 років), яка знайомить їх із основами інтелектуальної власності у доступній та цікавій формі. Книга пояснює, чому важливо цінувати власні та чужі творчі ідеї, а також як розпізнавати підробки та неякісні товари. У книзі розглядаються основні поняття щодо авторського права, патентів і торговельних марок, а також важливість боротьби з піратством і контрафактною продукцією.

Деталі за посиланням:

«Посібник із завданнями»

Посібник орієнтований на дітей 11-13 років та включає теоретичні матеріали в поєднанні з практичними завданнями з тематики інтелектуальної власності. У ньому зібрано приклади та вправи, що сприяють розвитку критичного мислення щодо тематики авторського права, піратства та контрафактної продукції.

Структура посібника передбачає три типи діяльності: дослідницькі завдання (позначені помаранчевим кольором), теми для обговорення (блоки блакитного кольору) та творчо-практичні вправи «створюй і майструй» (блоки зеленого кольору), що робить навчальний процес інтерактивним та захоплюючим.

Деталі за посиланням:

«Інтелектуальна власність і ти: захищайте свої права та дізнавайтеся більше про інтелектуальну власність»

Книга, створена для вікової групи з 11–18 років та більш старшого віку. Вона знайомить читачів із ключовими поняттями інтелектуальної власності, такими як авторське право, патенти, торговельні марки, піратство тощо. Через приклади з повсякденного життя читачі зможуть глибше зрозуміти основи інтелектуальної власності.

Деталі за посиланням:

«Захист інтелектуальної власності: посібник для навчання»

Посібник розроблений для дітей початкових класів та призначений для використання в рамках навчального процесу. Він включає теми, які охоплюють основні поняття, зокрема щодо авторського права, торговельних марок, патентів та промислових зразків, та містить практичні завдання, такі як вправи «Вірно чи невірно» та рольові ігри, що сприяють кращому засвоєнню дітьми матеріалу.

Мета видання – ознайомити читачів з базовими поняттями з тематики інтелектуальної власності через інтерактивні методи навчання, що сприяють розвитку критичного мислення та творчого підходу до вирішення проблем, пов'язаних із захистом прав.

Мова видання:

англійська

Видавець:

Департамент інтелектуальної власності Гонконгу

Деталі за посиланням:

Посібник «Основи інтелектуальної власності для дітей»

Посібник знайомить читача з основами авторського права. В ньому описується, як завдяки авторському праву забезпечується можливість насолоджуватися книгами, фільмами, музикою, іграми та іншими продуктами творчої діяльності. Посібник описує ключові аспекти щодо авторського права та містить корисні посилання на організації і установи, що займаються питаннями захисту інтелектуальної власності.

Посібник розроблено у рамках ініціативи FICCI «SCRAPBOOK: Конклав дитячих видань» і спрямований на підвищення обізнаності дітей щодо основ інтелектуальної власності. В ньому описується, що таке патенти, авторське право, торговельні марки та промислові зразки, а також чому важливо захищати власні творчі напрацювання. Матеріали подано простою мовою, з яскравими ілюстраціями, прикладами з повсякденного життя та завданнями, що допомагають краще засвоїти теми.

Мета видання – ознайомити дітей з основами інтелектуальної власності та допомогти дітям зрозуміти, чому важливо поважати права творців, і як охороняти власні розробки.

Мова видання:

англійська

Видавець:

S.S. Rana & Co. спільно з Федерацією торгово-промислової палати Індії

Деталі за посиланням:

«Авторське право захищає творчу працю»

Посібник знайомить читача з основами авторського права. В ньому описується, як авторське право охороняє права творців книг, фільмів, музики, ігор тощо. Також посібник описує ключові аспекти авторського права та містить корисні посилання на організації і установи, що займаються питаннями захисту інтелектуальної власності.

Мета видання – ознайомити дітей з основами авторського права та допомогти дітям зрозуміти, чому важливо поважати права творців, і як охороняти власні розробки.

Мова видання:

фінська

Видавець, автори:

Інформаційно-контрольний центр авторського права Фінляндії, графічний дизайн – Карі Пуікконен, ілюстрації – Джі Ройконен

Деталі за посиланням:

«Порушення авторських прав»

Посібник знайомить читача з основними поняттями авторського права та його змістом. Особливу увагу приділено різним видам порушень авторських прав, зокрема незаконному виготовленню, ввезенню і розповсюдженню творів. Окремо розглядається проблема інтернет-піратства та порушень, пов'язаних із технічними засобами захисту. Видання підкреслює важливість дотримання авторських прав і наслідки їх порушення.

Мета видання – ознайомити дітей з поняттям авторського права та основними видами порушень у цій сфері.

Мова видання:

фінська

Видавець, автори:

Інформаційно-контрольний центр авторського права Фінляндії, графічний дизайн – Карі Пуікконен, ілюстрації – Джі Ройконен

Деталі за посиланням:

1.2.2. Комікси та графічні історії

Серія коміксів від Всесвітньої організації інтелектуальної власності

Всесвітня організація інтелектуальної власності створила серію освітніх коміксів, щоб у доступній і захоплюючій формі пояснити ключові поняття інтелектуальної власності. Комікси призначені насамперед для дітей молодшого шкільного віку (8-12 років), але для учнів старших класів він може бути корисним для формування загального уявлення про сферу інтелектуальної власності.

Видання підготовлені за підтримки Національного інституту захисту конкуренції та захисту інтелектуальної власності Перу та Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Мета видання – ознайомити читачів з основами авторського права, користю патентів для охорони прав винахідників та особливостями торговельних марок.

Мова видання:

англійська, арабська, іспанська, португальська, французька, китайська

Автори:

Жуан Есеведо, художнє оформлення Герман Луна, Жорке Лахуала, Марія Елена Сіалер, пререклад Всесвітня організація інтелектуальної власності

Деталі за посиланням:

«Авторське право»

У коміксах розповідається про захоплюючі пригоди чотирьох підлітків, які бажають створювати музику. Але вони не знають як захистити свої авторські права на твори, та як створювати нові твори не порушивши права інших творців. Тому вони відкривають для себе основи авторського права та усвідомлюють його важливість як для особистого розвитку, так і для суспільства загалом.

Деталі за посиланням:

«Патенти»

У коміксі група молодих винахідників створює унікальний пристрій, який може змінити світ. Та їхній винахід опиняється під загрозою – хитрі злодії прагнуть викрасти розробку та першими подати заявку на патент. Завдяки знанню основ інтелектуальної власності, головні герої вчасно виявляють небезпеку та захищають свої права на винахід.

Деталі за посиланням:

«Торговельні марки»

В коміксі головні герої вирішили створити власну торговельну марку для продажу авторських футболок. У процесі підготовки вони дізнаються про небезпеку підробок: шахрай продає фальшивий одяг із логотипами відомих брендів. Щоб захистити свою торговельну марку, герої вивчають, як правильно створювати унікальні назви та логотипи, а також здійснюють реєстрацію своєї торговельної марки.

Деталі за посиланням:

Серія коміксів «Майя і компанія»

За підтримки Іспанського патентного та торговельного відомства створено серію освітніх коміксів, щоб у доступній і захоплюючій формі пояснити ключові особливості щодо патентів, торговельних марок та промислових зразків.

Мета видання - ознайомити читачів з основами інтелектуальної власності, зокрема з особливостями патентування, створення торговельних марок та промислових зразків.

Мова видання:

іспанська

Автори:

Ізабель Архона, художнє оформлення Рафаель Архона

Деталі за посиланням:

«Майя і компанія: створення торговельної марки»

В коміксі головна героїня, дизайнерка Майя Паспарту, разом зі своїми друзями Ларою, Матіасом, Джоном і Зої досліджують світ торговельних марок. Герої коміксу діляться своїм досвідом вибору унікального дизайну, перевірки оригінальності і реєстрації торговельної марки.

Деталі за посиланням:

«Майя і компанія: промисловий зразок»

В коміксі головні герої створюють власний промисловий зразок скейтборду. У процесі роботи вони вдосконалюють дизайн виробу, експериментуючи з формою, матеріалами та декоративними елементами. Паралельно герої дізнаються, що промисловий зразок є об'єктом правової охорони в системі інтелектуальної власності, і його можна зареєструвати, щоб захистити свої права.

Деталі за посиланням:

«Майя і компанія: який чудовий винахід»

В коміксі головні герої, досліджуючи як ідеї перетворюються на корисні пристрої, дізнаються, що таке патент та його значення для охорони прав винахідників. Вони поступово усвідомлюють, що без належної правової охорони навіть найгеніальніші розробки можуть бути використані третіми особами без дозволу.

Деталі за посиланням:

«Манґа: намалюймо мрію»

В коміксі головні герої пізнають проблемні аспекти порушень авторських прав. Розповідається про прагнення і мрії молодого художника, який сумнівається у своїх силах, але отримує підтримку від близьких. Головний герой Пенгпенг бореться з відчуттям невпевненості у собі і водночас мріє показати свої роботи світу. Його друзі надихають його не здаватися, цінувати свій унікальний стиль.

Окрім особистих переживань, у коміксі також порушується тема музичного піратства та важливість захисту інтелектуальної власності і поваги до творчої праці.

Мета видання – ознайомити читачів з проблемними аспектами порушень авторських прав та надихнути дітей не здаватися, цінувати свій унікальний стиль і поважати творчість інших.

Мова видання:

іспанська

Видавець, автори:

Тамібоо, Хогеуну О, Юнкьонгу Кім та Хесонгу Чо, Всесвітня організації інтелектуальної власності

Деталі за посиланням:

«Ненсі та сурікати»

У коміксі розповідається історія унікального музичного колективу. Їхній шлях до слави був непростим, оскільки головній героїні Ненсі суперниця Кітті Перрі створила чимало проблем, пов'язаних з порушенням її авторських прав. Проте завдяки знанням щодо права інтелектуальну власність та наполегливості, гурт отримав міжнародне визнання. Тепер Ненсі та її друзі допомагають молодому музиканту Еду Ширлінгу створити власний гурт та захистити свою творчість за допомогою права інтелектуальної власності.

Мета видання – ознайомити читачів із основами авторського права та способами захисту прав інтелектуальної власності в музичній сфері.

Мова видання:

англійська

Видавець:

Children's Radio UK Limited та Офіс інтелектуальної власності Великобританії

Деталі за посиланням:

«Пригоди у нічному потязі»

В коміксі сюжет розгортається навколо несподіваних подій, що відбуваються в нічному поїзді, коли через плутанину з однаковими сумками головні герої музиканти Маке та Ліссу стали заручниками небезпечної гри. В одній із сумок виявляються гроші наркоторговців, що стає причиною переслідувань та погонь.

Протягом подорожі персонажі стикаються з різноманітними злочинцями – від жорстокого наркобарона до дрібних шахраїв, які займаються продажем піратських дисків та нелегального контенту. Книга містить також освітню інформацію про авторське право: пояснюється його значення, принципи, способи захисту прав та види порушень, такі як піратство та незаконне використання контенту.

Мета видання – ознайомити читачів з основами авторського права та видами правопорушень, зокрема піратством та контрафактною продукцією.

Мова видання:

фінська

Автори видання:

Лаурі Кайра, Анссі Раухала

Деталі за посиланням:

«Справа про піратство в Інтернеті»

В коміксі головна героїня старшокласниця Меган стикається з юридичними наслідками після того, як завантажує музику з Інтернету без дозволу правовласників. Через це проти неї порушують кримінальну справу, що ставить під загрозу її майбутнє, включно з можливістю втратити стипендію та потрапити у в'язницю.

Мета видання – ознайомити читачів з основами судової системи, показати юридичні наслідки інтернет-піратства та підвищити обізнаність про важливість дотримання авторських прав.

Мова видання:

англійська

Видавець:

Національний центр державних судів США

Деталі за посиланням:

«Суспільне надбання: історія законодавчих пасток»

У коміксі головна героїня – документалістка, яка знімає фільм у місті, регулярно стикається з правовими складнощами, пов'язаними з використанням логотипів, музики, білбордів та інших об'єктів інтелектуальної власності захищених авторським правом. У доступній формі комікс роз'яснює ключові поняття добросовісного використання, суспільного надбання та інші актуальні питання у сфері інтелектуальної власності.

Мета видання – ознайомити читачів із основами авторського права, поняттями суспільного надбання та добросовісного використання, а також з викликами, що стоять перед творцями у сфері інтелектуальної власності.

Мова видання:

англійська

Автори видання:

Кіт Аокі, Джеймс Бойл, Дженніфер Дженкінс

Деталі за посиланням:

«Комікси про інтелектуальну власність»

Комікс складається з трьох розділів, які охоплюють ключові тематики в сфері інтелектуальної власності, зокрема щодо основ інтелектуальної власності, авторського права, патентів, торговельних марок тощо. Використовуючи доступні наочні матеріали та діалоги, в коміксах пояснюються способи захисту інтелектуальної власності та значення цих прав у сучасному суспільстві.

Мета видання – ознайомити читачів з основними принципами інтелектуальної власності та способами її захисту, сприяючи формуванню відповідального ставлення до прав творців.

Мова видання:

англійська

Видавець:

Департамент інтелектуальної власності Гонконгу

Деталі за посиланням:

2. МУЛЬТФІЛЬМИ ЯК ЗАСІБ ЗНАЙОМСТВА З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1. Українські анімаційні проекти

Мультсеріал про Тимура та світ інтелектуальної власності

Мультсеріал складається з трьох серій і знайомить дітей з основами інтелектуальної власності, зокрема з тематикою торговельних марок, авторського права та патентів. Через пригоди головного героя, Тимура, діти також дізнаються про важливість захисту об'єктів інтелектуальної власності від піратства та плагіату.

Мультсеріал створено за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні, координатор проекту: Молодіжний бізнес-інкубатор.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з основними поняттями інтелектуальної власності, зокрема щодо торговельних марок, авторських прав і патентів, а також сприяти вихованню відповідального ставлення до об'єктів інтелектуальної власності для боротьби з піратством та плагіатом.

Над створенням мультсеріалу працювали:

диктор – Василь Черенков

автор сценарію та режисер – Артем Вишневецький

художники – Роман Степанович, Єва Єндрик

анімація, дизайн – Роман Степанович

звукорежисер – Юрій Глівчук

редактор – Юрій Трачука

Деталі за посиланням:

«Тимур та торгові марки»

У мультфільмі Тимур вирішив створити власне виробництво мінеральної води. Однак, стикається з труднощами, пов'язаними зі створенням та реєстрацією торговельної марки для свого виробництва.

Деталі за посиланням:

«Тимур та авторське право»

У мультфільмі Тимур вирішив допомогти своїм однокласникам, і почав копіювати шкільні твори з інтернету і видавати за власні. Але вчителька його відразу викрила та повідомила йому, що він займається плагіатом. Так Тимур дізнався, що таке авторське право, оригінальність у творчості та необхідність поваги до інтелектуальної праці інших людей.

Деталі за посиланням:

«Тимур та патентне право»

У мультфільмі Тимур вирішує стати винахідником і створює машину часу. Однак він розуміє, що для того, щоб його унікальний винахід був захищений від копіювання, йому потрібно подати заявку на реєстрацію винаходу та отримати патент.

Деталі за посиланням:

Мультсеріал «А що як?»

Мультсеріал складається із семи серій, де головні герої Марк і Марічка переносяться в різні історичні епохи та спостерігають за найвидатнішими відкриттями людства. Завдяки своїм знанням і кмітливості іноді навіть «допомагають» пращурам робити справжній прорив у технологіях і винаходах.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з найважливішими науковими відкриттями в історії людства, сформувати інтерес до науки й техніки, а також сприяти вихованню відповідального ставлення до прав творців об'єктів інтелектуальної власності.

Мультфільм створено:

за підтримки Українського Культурного Фонду

Деталі за посиланням:

«Початок пригод»

У мультфільмі Марк і Марічка неохоче вирушають до своєї тітки Люліти, очікуючи найнудніший тиждень у житті, та все змінюється, коли вони дізнаються, що тітка – директорка Школи неймовірних відкриттів. На них чекають захопливі мандрівки в часі, знайомства з геніальними винахідниками та участь у найвизначніших наукових відкриттях людства.

Деталі за посиланням:

«Як винайшли самокат?»

У мультфільмі головні герої опиняються перед чарівними дверима, що ведуть у минуле – до першої великої пригоди. Трохи хвилюючись, вони все ж наважуються зробити крок назустріч невідомому. На них чекає знайомство з винаходом, без якого Марко не уявляє свого життя – самокатом. Марк та Марічка дізнаються, як з'явився самокат та хто є в власником винаходу.

Деталі за посиланням:

«Як роблять Фотографії?»

У мультфільмі Марічка марно намагається зробити ідеальне селфі, видаляючи одне фото за іншим. Тітка Луліта з усмішкою зауважує, що колись фотографія була справжньою подією – люди цінували кожен кадр. Щоб показати, як усе починалося, вона запрошує дітей пройти через чарівні двері. У новій пригоді Марко й Марічка дізнаються історію винайдення фотокамери та знайомляться з першими фотографами.

Деталі за посиланням:

«Як з'явився Інтернет»

У мультфільмі головні героїня Марічка засмучена зникненням інтернету, але спроба дістатися до роутера ускладнюється павутинням, яке несподівано сплів милий павучок. Тітка Люліта пропонує незвичне рішення – вирушити за чарівні двері, щоб дізнатися, як зароджувалися технології передачі інформації та які винаходи й авторські ідеї стали основою для появи інтернету.

Деталі за посиланням:

«Як створили телефон»

У мультфільмі Маркові набридло гратися самому, а Марічка занадто захопилася своїм телефоном. Коли Марко намагається відібрати його, стається несподіване – телефон випадково падає і зникає за чарівними дверима. Діти вирушають на його пошуки, і ця пригода приводить їх у часи, коли тільки-но винайшли перший телефон. На прикладі боротьби за першість між винахідниками вони дізнаються, як важливо вчасно запатентувати винахід, щоб захистити свої права та увійти в історію як справжній автор винаходу.

Деталі за посиланням:

«Як створили каналізацію»

У мультфільмі Марко і Марічка подорожують у часі, щоб побачити, як у Стародавньому Римі з'явилася перша каналізація, а також як із часом виникла сучасна система для очищення води, що врятувала багато життів.

Деталі за посиланням:

«Як винайшли Джинси»

У мультфільмі Марічка з нетерпінням чекає на свої нові модні джинси, які Маркові зовсім не до вподоби. Сестра вважає, що в нього просто немає стилю, але тітка Луліта несподівано розповідає, що колись джинси взагалі не вважалися модним одягом. Марічка не може в це повірити, тож єдиний спосіб переконатися – пройти крізь чарівні двері. Цього разу герої дізнаються історію створення джинсів та як ідея перетворилася на світовий тренд.

Деталі за посиланням:

«Авторське право. Валера і Анімація»

У мультфільмі головний герой Валера у доступній та захоплюючій формі пояснює дітям основи авторського права, розкриваючи його ключові поняття, зокрема права автора, способи використання творів та охорони прав на них.

Особливу увагу приділено практичним порадам: як діяти у випадках порушення авторських прав, як реєструвати права на власні твори та чому важливо поважати працю творців.

Мета мультфільму – ознайомити глядачів з основами авторського права, зокрема щодо визначення об'єктів авторського права, майнових та немайнових прав та можливостей охорони авторських права.

Мультфільм створено:

Валерієм Ліфиренко

Деталі за посиланням:

«Казка про академічну доброчесність»

У мультфільмі зла відьма зачаклувала всіх жителів міста, і всі студенти та винахідники почали масово порушувати академічну доброчесність, вже ніхто не робив наукові роботи самостійно, почали списувати, плагіятити. Через це в місті почався хаос і велика буря. І з'явився добрий чарівник, який переміг чари злої відьми.

Мета мультфільму – ознайомити глядачів з поняттям академічної доброчесності, показати негативні наслідки плагіату.

Мультфільм створив:

Нікіта Лісовець

Деталі за посиланням:

«Авторське право»

У мультфільмі головному герою Сашку вчителька задала домашнє завдання намалювати медведика, але хлопчик скопіював та роздрукував зображення медведика з інтернету і видав його за свій. Про це дізнався автор малюнку і дуже розлютився. І подав до суду позов щодо порушення його авторських прав.

Мета мультфільму – ознайомити глядачів з відповідальністю за порушення авторських прав.

Мультфільм створила:

Алла Дейнега

Деталі за посиланням:

2.2. Мультфільми іноземного виробництва

Мультсеріал «Пороро та його друзі»

Мультсеріал складається з шести серій, що знайомлять дітей з основами інтелектуальної власності. У мультфільмах розглядається тематика щодо винахідництва, торговельних марок, промислових зразків, авторського права та контрафактної продукції. На прикладах пригод головних героїв, Пороро та його друзів, пояснюється важливість охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Мультсеріал створено за підтримки Всесвітньої організації інтелектуальної власності спільно з Корейським відомством інтелектуальної власності та Корейською асоціацією сприяння винахідництву.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з основами інтелектуальної власності, розвинути їхні винахідницькі навички та навчити правильно використовувати та охороняти свої розробки.

Мова мультсеріалу:

англійська, іспанська, французька, арабська, португальська, китайська, корейська

Мультсеріал створено:

Iconix Entertainment у співпраці з SK Broadband та Ocon

Деталі за посиланням:

«Пороро та його друзі винаходять санки з реактивним двигуном»

У мультфільмі Пороро та його друзі винаходять санчата з реактивним двигуном. У процесі роботи вони відкривають для себе суть винахідництва, важливість творчості і необхідність ведення належного документування всіх етапи створення винаходу, що може стати корисним при охороні власних прав на розробку в майбутньому.

Деталі за посиланням:

«Пороро та його друзі беруть участь у конкурсі винаходів»

У мультфільмі Пороро та його друзі беруть участь у конкурсі винаходів, де представляють свої сані з реактивним двигуном. Під час конкурсу вони дізнаються про основні вимоги, яким мають відповідати винаходи для отримання правової охорони, зокрема щодо новизни, винахідницького рівня і промислової придатності.

Деталі за посиланням:

«Пороро та його друзі створюють новий дизайн для своїх санчат»

У мультфільмі Пороро та його друзі створюють промисловий зразок санчат, зокрема покращують їхній зовнішній вигляд та експлуатаційні характеристики. Вони починають роботу з колективного обговорення, під час якого діляться ідеями про всі зміни, які хотіли б внести. Перероблена модель виявляється успішною, і багато друзів вишиковуються в чергу, щоб замовити собі такі ж сани.

Деталі за посиланням:

«Пороро та його друзі створюють торговельну марку»

У мультфільмі Пороро та його друзі створюють власну торговельну марку, щоб захистити свій товар від неправомірного використання або плутанини, що може виникнути через схожість товарів. Друзі дізнаються, як можна створити унікальну назву та логотип для свого продукту, щоб він був впізнаваним і захищеним.

Деталі за посиланням:

«Фальшиві сани завдають клопоту Пороро та його друзям»

У мультфільмі головні герої дізнаються про небезпеку контрафактної продукції, коли підроблені суперсани потрапляють в аварію. Розслідування виявляє, що ці сани були виготовлені Бурим Ведмедем, і друзі розуміють, чому підробки можуть бути небезпечними. За допомогою судді Бегемота вони вчаться, як важливо охороняти права інтелектуальної власності та відрізнити оригінальну продукцію від контрафактної.

Деталі за посиланням:

«Пороро та його друзі беруть участь у конкурсі малюнків»

У мультфільмі Пороро і Кронг беруть участь у конкурсі малюнків, але проблеми виникають, коли з'ясовується, що хтось без дозволу скопіював вже існуючу картину. Головні герої дізнаються, що оригінальні творчі роботи є власністю їхніх авторів і не можуть бути вільно використані будь-ким іншим на власний розсуд.

Деталі за посиланням:

Мультсеріал «Марко та його друзі»

Три мультфільми, які пояснюють основи інтелектуальної власності для дітей старшого віку. Цей мультсеріал присвячений тематиці авторського права, особливостям патентів та торговельних марок, через цікаві історії та персонажів.

Мультсеріалу створено за підтримки Всесвітньої організації інтелектуальної власності спільно з Національним інститутом захисту конкуренції та інтелектуальної власності Перу.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з основами авторського права, користю патентів для охорони прав винахідників та особливостями торговельних марок.

Мова мультсеріалу

англійська, французька

Мультсеріал створено:

Пепе Санмартін, Хуан Асеведо, Мігель Фукероа, Брунела Барбіс, Лі Джонс, Давід Каранса та інші

Деталі за посиланням:

«Що таке авторське право?»

У мультфільмі Марко та його друзі дізнаються про авторське право та його важливість для охорони прав на творчі роботи. На прикладах із власного досвіду вони розуміють, як авторське право охороняє права авторів книг, музики тощо від незаконного використання. Кожен з друзів стикається з ситуацією, де важливо знати, як діяти у разі порушення авторських прав, і чому необхідно поважати результати творчої праці інших людей.

Деталі за посиланням:

«Що таке патент?»

У мультфільмі Марко та його друзі знайомляться з поняттям патенту та дізнаються, як вони допомагають винахідникам захищати свої права на розробки та запобігати їхньому незаконному використанню іншими. Також вони допомагають приятелю отримати патент на його винахід.

Деталі за посиланням:

«Що таке торговельна марка?»

У мультфільмі Марко та його друзі вирішують створити власний бренд і знайомляться з поняттям торговельна марка. Вони дізнаються, як торговельні марки допомагають охороняти унікальність бренду, забезпечуючи його впізнаваність на ринку.

Деталі за посиланням:

Мультсеріал «Маленьке дерево Індекопі»

В мультсеріалі висвітлюються питання важливості захисту прав споживачів та інтелектуальної власності. З тематики інтелектуальної власності представлено чотири мультфільми, які спрямовані на розвиток у дітей креативного мислення, підприємницьких навичок та поваги до прав інтелектуальної власності.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з основними принципами охорони авторських прав, винахідництва та захисту прав споживачів.

Мова мультсеріалу:

іспанська

Мультсеріал створено:

Національним інститутом захисту конкуренції та інтелектуальної власності Перу

Деталі за посиланням:

«Інтелектуальний ліс»

У мультфільмі маленький метелик Суї, який живе в «Зачарованому лісі» між горами Андами та Амазонкою готує подарунок для своєї подруги Кінки і, разом із друзями, відкриває свій творчий потенціал. Через захопливі пригоди Суї дізнається, як важливо створювати та захищати власні творіння і як право інтелектуальної власності допомагає охороняти права творців.

Деталі за посиланням:

«Підприємець Антеросо»

У мультфільмі ведмідь на ім'я Антеросо вирішив стати підприємцем та продавати власноруч приготовлені тістечка. Його тістечка вважалися найсмачніші у всьому «Зачарованому лісі». Але він не знав, що йому потрібно було створити власну торговельну марку та зареєструвати її, щоб захистити свої права. Це призводить до проблем із підробкою його продукту іншими персонажами лісу.

Деталі за посиланням:

«Картина Колі»

У мультфільмі художниця мавпочка Колі створила картину, яку сфотографував метелик і розмістив в інтернеті без дозволу авторки і без зазначення авторства. Картина була настільки гарною, що інші мешканці лісу почали друкувати принт картини з інтернету на футболках, посуді тощо. Мавпочка дуже розлютилася, що без її дозволу використовують її картину і зрозуміла, що їй потрібно захистити свої права інтелектуальної власності на малюнок.

Деталі за посиланням:

«Роккі вчиться винахідництву»

У мультфільмі головні герої вирішили взяти участь в конкурсі винахідників. Під час підготовки вони створюють цікаві розробки та презентують їх на змаганні. Папуга Роккі дізнається, що кожен може захистити свою розробку, подавши заявку до офісу інтелектуальної власності для отримання патенту на винахід.

Деталі за посиланням:

Мультсеріал «Мія та Артоні»

Мультсеріал для дітей початкових класів присвячений важливості поваги до інтелектуальної власності, авторських прав та інновацій. Кожен мультфільм у серії розкриває ці теми через захоплюючі історії, які мотивують дітей до творчості та поваги прав творців.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з особливостями охорони авторських прав та наслідками піратства в Інтернеті.

Мова мультсеріалу:

хорватська (з англійськими субтитрами)

Мультсеріал створено:

Державним патентним відомством Хорватії та Офісом інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO)

Деталі за посиланням:

«Як Копіювання та Вставлення врятували мистецтво»

У мультфільмі два головних героїв, Копіювання та Вставлення, допомагають зберегти мистецтво в світі цифрових технологій. За допомогою своїх здібностей вони допомагають митцям створювати нові твори, використовувати вже наявні ідеї та вдосконалювати їх, охороняючи авторські права і сприяючи розвитку творчості.

Деталі за посиланням:

«Копіювання, Вставлення та Міа проти піратів»

У мультфільмі головні герої, Копіювання та Вставлення, разом з дівчинкою Мією борються з цифровими піратами, що крадуть контент без дозволу. Вони вчаться охороняти авторські права, підтримуючи розвиток творчості і добросовісного використання інтелектуальної власності.

Деталі за посиланням:

Мультсеріал про авторське право та піратство від Tekijanoikeus.fi

Серія мультфільмів, що знайомлять дітей з основами інтелектуальної власності. На youtube каналі організації представлено три мультфільма щодо тематики авторського права, піратства, торговельних марок тощо.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з основними принципами охорони авторських прав, винахідництва, торговельних марок та наслідками піратства.

Мова мультсеріалу:

фінська, шведська

Мультсеріал створено:

Tussitaikurit Oy, Центром інформування та контролю за авторським правом Фінляндії

Деталі за посиланням:

«Що таке авторське право?»

У мультфільмі завдяки графічним елементам розповідається про основи авторського права та особливості комерціалізації інтелектуальної власності.

Деталі за посиланням:

«Що таке піратство?»

У мультфільмі пояснюється, чому копіювання та поширення творів без дозволу авторів є порушенням авторських прав. У мультфільмі демонструється, як піратство завдає шкоди як самим авторам, так і споживачам, які можуть отримати неякісну продукцію.

Деталі за посиланням:

«Що таке торговельна марка, патент та промисловий зразок?»

У мультфільмі розкриваються такі поняття як торговельні марки, патенти та промислові зразки. Визначаються їх особливості і основні критерії за якими вони відрізняються.

Деталі за посиланням:

Мультсеріал «Основи інтелектуальної власності»

Мультсеріал створено Відомством з інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO), які допомагають учням середньої та старшої школи зрозуміти важливість інтелектуальної власності. На youtube каналі відомства представлено 14 мультфільмів, що охоплюють тематику щодо патентів, торговельних марок, авторського права тощо.

Мета мультсеріалу – ознайомити глядачів з основами інтелектуальної власності, розкрити її значення для захисту творчості, інновацій та брендів, а також показати її роль для розвитку сучасного суспільства.

Мова мультсеріалу:

англійська, французька, італійська

Мультсеріал створено:

Відомством з інтелектуальної власності Європейського Союзу

Деталі за посиланням:

«Інтелектуальна власність навколо нас!»

У мультфільмі пояснюється, що інтелектуальна власність присутня в житті кожного. Винаходи, літературні та художні твори, логотипи тощо є об'єктами інтелектуальної власності.

Деталі за посиланням:

«Все про торговельні марки»

У мультфільмі висвітлюється важливість реєстрації торговельної марки як надійного способу захисту своїх прав і унікальності бізнесу. Крім того, глядачам доступно і стисло розповідається про ключові переваги офіційної реєстрації торговельної марки у Відомстві з інтелектуальної власності Європейського Союзу.

Деталі за посиланням:

«Що відбувається після подачі заявки»

У мультфільмі головний герой Джордж подавши заявку на реєстрацію торговельної марки, думав що його торговельну марку відразу зареєструють. Але він дізнається, що кожна заявка на реєстрацію торговельної марки проходить декілька етапів перевірки.

Деталі за посиланням:

«Час діяти для захисту своїх прав»

У мультфільмі головні герої нарешті зареєстрували власну торговельну марку, але вони дізнаються, що хтось інший також подав заявку на реєстрацію аналогічної торговельної марки. І вони вирішили захищати свої права.

Деталі за посиланням:

«Настав час братися до справи»

У мультфільмі головні герої пояснюють, що торговельна марка є способом захисту бренду. І вони вирішують, що потрібно розвиватися далі, щоб створювати щось нове і унікальне для розвитку власного бізнесу.

Деталі за посиланням:

ПІСЛЯМОВА

Представлена у цьому виданні добірка літератури, навчальних матеріалів та мультфільмів дозволить ознайомитися дітям та молоді з основами інтелектуальної власності та відкриє для них світ, у якому ідеї мають цінність, а творчість – правовий захист.

У цьому виданні зібрано як українські, так і зарубіжні книги та посібники, які допомагають доступно й цікаво подати складні юридичні терміни, адаптовані до віку та інтересів дітей. Особливу роль у популяризації знань про інтелектуальну власність відіграють комікси та мультфільми – формати, які легко сприймаються дітьми завдяки візуальності, яскравим персонажам і захоплюючим сюжетам. Комікси дозволяють у доступній формі подати складні правові поняття, використовуючи образи супергероїв, казкових істот або звичайних школярів, які стикаються з тематикою інтелектуальної власності у повсякденному житті. Мультфільми, своєю чергою, апелюють до емоцій і допомагають навіть наймолодшим дітям сформувати первинне уявлення про право на ідеї, твори та винаходи.

Ці всі формати не лише сприяють засвоєнню знань, а й викликають щире зацікавлення темою, формуючи повагу до чужої праці та бажання творити щось власне. Такі ресурси мають значний потенціал для використання у школах, бібліотеках, творчих гуртках і на позашкільних заходах, розширюючи спектр можливостей для інтеграції тематики інтелектуальної власності у повсякденне життя дітей.

Це довідкове видання – лише один із кроків на шляху до формування правової культури майбутніх творців, дослідників та підприємців. Ми щиро віримо, що зібрані матеріали стануть не лише корисними для навчання, а й надихатимуть до створення унікального та власного інтелектуального продукту.

Адже кожна дитина має у собі джерело творчості – і наше завдання як дорослих полягає в тому, щоб допомогти їй повірити у власні ідеї, усвідомити їхню цінність і навчитися їх захищати.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИДАННЯ

Про що: про те, як за допомогою мультиплікаційних фільмів, книжок, коміксів і навчальних посібників діти можуть цікаво й самостійно відкривати для себе світ інтелектуальної власності.

Для кого: для дітей та їх батьків, вчителів, методистів, керівників та інших фахівців закладів загальної середньої освіти та позашкільної освіти, які прагнуть розвивати в дітях навички відповідального використання та створення об'єктів інтелектуальної власності, формувати правову обізнаність відповідно до вимог сучасного цифрового світу.

Мета видання: надати актуальну інформацію про можливості здобуття знань для дітей, завдяки яким вони зможуть самостійно ознайомитись з сферою інтелектуальної власності. Видання допомагає орієнтуватися в актуальних ресурсах, зокрема таких як літературні та аудіовізуальні твори, які спрямовані на ознайомлення з тематикою інтелектуальної власності та можуть стати практичним інструментом для самостійного засвоєння ключових понять.

Застереження: матеріал має виключно інформаційний характер. Усі дані отримані з відкритих офіційних джерел та наведені станом на 1 серпня 2025 року. УКРНОІВІ не несе відповідальності за зміст та якість матеріалів, що описані у виданні. Представлений перелік матеріалів не є вичерпним і не розглядається як офіційна рекомендація від Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій».

Навчання впродовж життя: можливості безперервної освіти у сфері інтелектуальної власності: інформаційно-довідкове видання. Частина 9: Інтелектуальна власність для дітей: збірка матеріалів для позашкільного навчання / упоряд. О. Кулініч, О. Стожук, художнє оформлення Г. Третякова. Київ: Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». 2025. 49 с.

© УКРНОІВІ, 2025

 Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія не поширюється на контент у цьому виданні, що не належить УКРНОІВІ.

Візуальні елементи: Canva Pro.

Згадування окремих аудіовізуальних творів, видань, їх авторів, видавців та виробників у цьому виданні не є вираженням підтримки чи рекомендацією з боку УКРНОІВІ. УКРНОІВІ не надає перевагу жодному з них перед іншими подібними, які не названі у виданні.